
Raniero Cantalamessa
RIJEČ I ŽIVOT

DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU

Čitanja: 1 Sam 3, 3b-10,19; 1 Kor 6,13c-15a.17-20; Iv 1,35-42;

UČENICI ISUSA IZ NAZARETA

Kao da je evanđelje koje smo netom čuli bez velikih događaja i velikih pouka. Bogato je samo imenima, mnogim imenima: Ivan Krstitelj, Andrija, Šimun Petar i, ako čitanjem nastavimo, Filip, Natanael. A ipak, kolika li snaga izbija iz kratke pripovijesti! Isus skuplja svoje prve učenike; započinje novo razdoblje svoga života.

Kako je jednostavan bio taj prvi susret iz kojeg se imao roditi ništa manje nego prvi apostolski zbor i Crkva: Učitelju, gdje boraviš? Dođite i vidite. Piše dalje evanđelist Ivan, koji je bio prisutan: Odoše i ostadoše kod njega čitav onaj dan. Što su govorili, ne znamo. Ali znamo da su odlučili s njime ostati cijeloga života. Pače, nisu se zadovoljili da ostanu s njime sami i da poziv zadrže samo za sebe: Andrija je poletio da to rekne Šimunu, svome bratu; Filip da rekne Natanaelu: „Našli smo onoga i o kome je Mojsije pisao u Zakonu, i Proroci također“ (Iv 1,45). Potrčao je i Ivan da to nekome kaže, jer, malo iza toga, vidimo s njime i njegova brata Jakova.

Učenici pronalaze učenike: gore od želje da i druge učine diionicama svoga otkrića. Ti su ga ljudi slijedili za čitava života; pili su čašu Gospodnju i postali njegovi prijatelji. Jedan evanđelist (usp. Mk 1,16 sl.) priča nam kako su, malo kasnije, ostavili ribarski posao, rekli zbogom, netko vlastitom ocu, netko vlastitoj ženi i ostali uz Isusa. Naslov “učenici Isusa iz Nazareta” postao

je njihov novi osobni identitet, kao neko novo sinovstvo i novo zanimanje, umjesto onoga sin Zebedejev, revnitelj, carinik, ribar itd. Ta nova identičnost bivala je s dana u dan sve opasnija i obveznija, čak je postala povod za optužnicu: „I ti si jedan od učenika njegovih: „I ti si bio s Isusom iz Nazareta!“ Tako se javlja i lik „tajnog učenika zbog straha od Židova“ (usp. Iv 19,38). Lik učenika koji k Isusu dolazi noću, kao Nikodem iz straha da se ne izloži pogibli (usp. Iv 3,1).

Biti učenik Isusa iz Nazareta i danas u suštini znači dvije stvari: prvo, nasljedovati Krista, onako kako to shvaća evanđelje: ići za njim, učiti od njega, nadasve učiti kako treba vršiti volju Očevu; drugo, svjedočiti Krista, govoriti svijetu tko je on, što je bio i što je uvijek za nas, i druge činiti njegovim učenicima. Sa svim time počevši najprije od vlastite kuće. Prve osobe kojima su pošli i pričali o svom otkriću Andrija i Ivan bila su njihova braća. Nisu se stidjeli govoriti o Isusu u svojoj kući! Pripovijesti o prvim obraćenjima u Djelima apostolskim često završavaju riječima: „I povjerovala on i sav dom njegov!“

Mogli bismo nadugo i naširoko razlagati o bogatstvima i sadržajima toga programa Kristovih nasljedovatelja i Kristovih svjedoka (svjedoka ukoliko su nasljedovatelji!). U današnjem drugom čitanju sv. Pavao nam spominje područje života u koje su pozvani Kristovi učenici i da svjedoče za evanđelje: moramo biti gospodari nad sobom i poštivati pravi red u pitanju seksualnog života, jer – kažemo – tijelo naše pripada Gospodinu i određeno je za uskrsnuće, pa nam, stoga, nije dopušteno da ga pretvaramo u sredstvo uživanja koje bi bilo svrha samom sebi.

Međutim, ja danas nemam namjere da toliko naznačujem sadržaje i razne dužnosti koje su vezane uz kršćansko priznavanje, koliko da oživim i u nama raspalim duševno stanje, živi osjećaj pripadnosti: da se otvoreno priznajemo učenicima Isusa iz Nazareta! Kad čujemo da se u evanđelju kaže: „Reče Isus učenicima svojim...“, moramo se trgnuti kao onaj koji je prozvan imenom, i sami sebi reći: To sam ja; govori se o meni; govori se meni; „radi se o tebi, o tvojoj stvari“.

Kakva li programa za nas! Moraju nas na prvi pogled prepoznati kao učenike Isusa iz Nazareta! Tako da onaj, koji nas vidi i upozna, može reći, kao što je Petru rekla ona sluškinja: I ti si njegov učenik! (usp. Iv 18,25); tvoj te govor izdaje (usp. Mt 26,73). Još bolje ako se može nadodati: to pokazuje tvoj način življenja! Naime, isti mučenik, sv. Ignacije govorio je: „Bolje je

biti kršćanin, a da to ne kažeš, negoli to kazati, a to i ne biti!“ (Pismo Efežanima, 15,1).

Isus takve učenike i očekuje i zaslužuje. Takvim učenicima daje svoju snagu i svoju ljubav. Ne nazivlje ih više slugama, nego prijateljima. Njima obećaje svoje društvo do vijeka: Oče, htio bih da oni koje si mi dao budu gdje sam ja, zajedno sa mnom, da promatraju slavu koju si mi dao (17,24). Jednako kao i onda, kad je Isus bio u životu, danas se zahtijeva da budemo prepoznatljivi kao učenici. I danas, posebno u nekim krugovima, postoji opasnost da nas „izbace iz sinagoge“, tj. da nas bojkotiraju, da na nas upiru prstom ili gledaju kao osobe koje su psihološki poremećene i bolesne.

Parnica nad Isusom nastavlja se pred Velikim vijećem svijeta. I danas Isusu postavljaju pitanje i o njegovoj nauci i o njegovim učenicima (Iv 18,19). Ali, isto tako, postavljaju i pitanje učenicima o njihovoj vezi s Isusom. Ne dao Bog da naš odgovor bude: Ne poznajem ga!, jer će, u tom slučaju, i on jednoga dana biti prisiljen da nam kaže: Ne poznajem vas (Mt 25,12).

U ovom teškom zadatku da budemo njegovi učenici i njegovi svjedoci Isus nas ne ostavlja same. Baš sada u euharistiji, nakon što nas je, nanovo, potakao za to poslanje, dolazi da boravi s nama, da nas hrani svojim kruhom. Već sada on se opasuje da nas posluži kod svog stola! Magister adest: Učitelj je ovdje! (Iv 11,28).

TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

Čitanja: Jon 3,1-5.10; 1 Kor 7,29-31; Mk 1,14-20;

„VRIJEME JE KRATKO“: ŽIVJETI ESHATOLOŠKI SVOJ BRAK

Početak današnjega evanđelja potpuno se podudara s početkom Isusova propovijedanja. Kad je, naime, Isus počeo propovijedati, prve riječi koje je izrekao bile su: Ispunilo se vrijeme, blizu je Kraljevstvo Božje. Obratite se i vjerujte evanđelju.

Isus kaže: Ispunilo se vrijeme, a Pavao veli: Vrijeme je kratko. Nema tu nikakva protuslovlja, jer je riječ o dva različita vremena. Krist govori o vremenu čekanja - o svom prvom dolasku - i kaže da se to vrijeme ispunilo, jer Kraljevstvo već tu i u to kraljevstvo se može već ući vjerom i obraćenjem! Sv. Pavao

govori o vremenu konačnog ispunjenja - o drugom Kristovom dolasku - i kaže da je to vrijeme kratko. To je vrijeme „vrijeme Crkve“. To je onaj novi „danas“, koji je Bog podario ljudima kao prostor u kojemu će oni raditi na svom spasenju po vjeri (usp. Heb 4,7). A mi se nalazimo baš u ovome vremenu koje je postalo kratko, puno žurbe. Ta užurbanost nije samo vremenska, nego je i prostorna, tj. u stvarima, u svijetu koji nas okružuje. Doista, prolazi slika ovoga svijeta!

Jona je mogao točno odrediti: Još četrdeset dana... (prvo čitanje). Mi, naprotiv, ne poznajemo ni dan onaj ni čas onaj (usp. Mt 25,13); ali znademo da to već sada može biti svaki dan i svaki čas, jer su ova vremena u kojima živimo „posljednja vremena“ (usp. Heb 1,1; Gal 4,4; Dj 2,17; 1 Pt 1,20; 1 Iv 2,18).

Riječ Božja danas nas upozorava na jednu bitnu dimenziju kršćanskog življenja: kaže da smo tu na zemlji samo privremeno, da živimo kao putnici i tuđinci-stranci. Ta privremenost je dobra, tj. pozitivni a ne negativni znak. Ne radi se, zaista, o tome da napustimo zavičaj, domovinu, nego da u nju uđemo. U Novom zavjetu postoji jedna ključna riječ koja to izriče:

Vjernici su ovdje na zemlji *paroikoi*, tj. putnici (1 pt 2,11); vrijeme njihova života je vrijeme *paroikoi*, tj. putovanja (1 Pt 1,17). Od istih riječi proizlaze i „parokijani“ i „parokija“ (župljani i župa). Ali, tko se više sjeća toga izvornog značenja tih dviju riječi? Ta nas imena podsjećaju da je naše življenje privremeno i kratko, i da možemo otputovati smjesta i žurno, ali žurno s gorljivošću, kao gorljivost Židova kad su napuštali Egipat (usp. Izl 12,11).

To je objektivna i stvarna situacija u kojoj živimo. A sada prijedimo na subjektivnu situaciju, tj. na konkretan stav koji moramo zauzeti zbog ove situacije kratkoga vremena. Evanđelje kaže: Obratite se! Pavao tu jaku riječ upotrebljava u nekim konkretnijim stavovima. Kaže: Preostaje da i oni koji imaju žene žive kao da ih nemaju... i oni koji plaću kao da ne plaću... Držim da se danas moramo zaustaviti na prvom od ta dva paradoksa, tih dviju prividnih suprotnosti: Tko je oženjen neka živi kao da nije oženjen! Jaka je to riječ, prividno u suprotnosti sa svim lijepim stvarima koje nam je, u drugim okolnostima, o braku rekla riječ Božja. Ali, proturječe je samo prividno.

Ta riječ samo dalje razvija ono što je Isus rekao saducejima u vezi s onom ženom koju su za ženu imala sedmorica braće, jedan za drugim: Djeca se ovoga svijeta žene i udaju. Ali oni koji

se nađu dostojnima da budu dionici onoga svijeta i uskrsnuća od mrtvih, niti će se ženiti niti udavati (Lk 20,34 sl.). Brak je dobar oblik života, po Božjoj volji, ali privremen; stoji i prolazi s ovim svijetom. Stoga je ludo u braku tražiti izgovor da se ne živi kao putnici, tj. eshatološki, vlastiti život. A to se događa. Među izlikama koje su naveli oni koji su bili pozvani, a nisu došli, na kraljevsku gozbu, jedna je- kaže Isus- bila i ova: „Oženio sam se, imam djecu“, često postaje pokriće za svaki oblik škrtosti i egoizma, izgovor da se izbjegne svaki rizik i svaka obveza u kršćanskoj zajednici.

I svoj brak treba živjeti eshatološki! To znači: radi njega ne stavljati na kocku sav ostali svoj život; ne pretvarati brak, djecu, kuću u idola kojemu se žrtvuju svi i sve. Čak obratno, to je najbolji način da brak učiniš težim. Izložen pretjeranim i gotovo neograničenim očekivanjima, brak ne izdrži, kao što ne izdrži nikakva ljudska stvar.

Vlastiti život oženjenoga čovjeka ili udate žene treba živjeti u punini u svim dimenzijama, ali ga treba živjeti kao onaj i ona koji znaju da to nije sve; kao onaj i ona koji znaju da se u braku može uspjeti u potpunosti, a uza sve to pred Bogom biti kao onaj i ona koji su promašili, i obratno: da se u braku može doživjeti promašaj a ipak pred očima imati dragocjen život, osobito ako je taj život otkupljen prihvaćanjima križa.

Postoje načini življenja braka koji nisu u skladu s vjerom u uskrsnuće. Ponekad nisu u skladu niti s dostojanstvom ljudske osobe te uništavaju osobe i fizički i moralno. Današnji svijet izumio je i posebne revije-časopise za parove, u kojima se pravi reklama za uzorak bračnoga života koji je više u skladu s poganstvom negoli s kršćanstvom, a sve to čak oslanja i na vrlo prijeporne i sumnjive psihološke i socijalne teorije; u njima se razmeće pisanjem o ljepoti i mladosti, jer je čovjeku pogani- nu- da bi se održao- potrebno da bude mlad i lijep; tu se svijet prikazuje kao da je napučen i sav samo mladim parovima koje ne muči nikakav drugi problem osim problema sentimentalne i seksualne prirode. A u svemu ostalom caruje najrazuzdanija sloboda. To je novo idolopoklonstvo naših dana: ljepota, mladost, zdravlje, uspjeh.

Kršćanin iz svoje vjere u uskrsnuće mora crpsti snagu da razbistruje i sublimira svoj seksualni život u vrijeme zaruka i u braku. Opominjao je sv. Pavao: Neka svaki od vas zna steći svoju ženu s posvećenjem i poštovanjem, ne sa strašću, to jest s požudom, poput pogana „koji ne poznaju Boga“ (usp. 1 Sol 4,4). Sv. Petar nadodaje: Vi, muževi, budite obzirni prema svo-

jim ženama... iskazujte im poštovanje, budući da su subaštinice milosti, to jest života (1 Pt 3,7).

Jednog dana, na uskrснуću, veza koja je sjedinjivala u životu čovjeka i ženu neće biti prekinuta ili zaboravljena (kao što neće biti prekinuta ni veza koja je sjedinjivala Krista i Crkvu u vremenu), nego će ta veza biti produhovljena, bit će veza savršene ljubavi i vjernosti, bez potrebe znaka fizičke ljubavi, koja se razmjenjivala u životu. Istinska i potpuna svadba zbit će se samo u nebu, između djece uskrснуća.

ČETVRTA NEDJELJA KROZ GODINU

Čitanja: Pnz 18,15-20; 1 Kor 7,32-35; Mk 1,21-28;

MLADOST I ČISTOĆA

Današnja čitanja predstavljaju nam dva lika veoma draga kršćanskoj predaji: proroka (prvo čitanje) i djevicu (drugo čitanje). Pače, ne radi se samo o dva „lika“ nego i o dvjema karizma: proroštvu i djevičanstvu.

Najizvršniji prorok bio je Isus Krist, kao što to pokazuje povezanost između prvoga čitanja i ulomka iz evanđelja. Ali, Krist je bio i najizvršnija djevičanska duša. U njemu je proroštvo bilo djevičansko (tj. nekrivotvoreno) a djevičanstvo proročko. Iza Isusa, to se ponavlja (sa svim otpacima) za Crkvu, koja je, isto tako, djevičanska i proročka. Razmislimo kako te dvije stvari mogu stati zajedno u razmišljanju nad Božjom riječi ove nedjelje.

U drugom čitanju govorio nam je sv. Pavao o djevičanstvu, tj. o onomu koji se ne ženi (dotično, ne udaje) i brine se za ono što je Gospodnje, da bude svet i tijelom i duhom. Ali, djevičanstvo je ne samo stanje koje je netko izabrao ili bolje koje je nekom dano za čitav život nego je i period života sviju. Naime, to je stanje koje, barem fizički, označuje vrijeme sazrijevanja ljudskoga bića, općenito njegova prva mladost. Stoga se odnosi ne samo na onoga koji ne želi da se ženi nego i na onoga koji se još stvarno nije vjenčao, tj. na mlade.

Kad Crkva tumači ili brani seksualnu moralku Sv. Pisma (kao što je učinila u najnovijem dokumentu „Kršćani i seks“), ona samo nastavlja onu proročku nastavničku službu koju su vršili već Pavao i apostoli, radi čega se ne smije ignorirati njezin glas, makar i pod izlikom da sva njezina obrazloženja nisu jednako uvjerljiva. Čini mi se da je posebno jedna točka ovoga važnog

dokumenta učiteljstva u skladu s onim što smo danas čuli od sv. Pavla: to je zabrana predbračnih odnosa. O tome govorimo i stoga što na ovaj način nastavljamo razgovor o stavovima života, koji smo započeli prošle nedjelje: živjeti eshatološki i proročki ne samo vlastiti brak nego i svoju prvu mladost i mladost uopće.

Mi kršćani u toj stvari dužni smo paziti na dvije stvari: moramo biti iskreno samokritički (vaditi gredu iz svoga oka!) i hrabro odustati od krivog poimanja. Samokritika stoji u ovom: Dugo i dugo vremena mi smo prihvaćali i usvajali predrasude koje dugujemo ne evanđelju, nego kulturama koje su evanđelju tuđe, kao što su stari maniheizam i novo čistunstvo.

Time smo pridonijeli da se na snazi održava pretjerani i fešistički kult tjelesne čistoće, koji je u nekim sredinama rađao i još uvijek rađa tjeskobe, čak i zločinstva. Na tome području Crkva ne traži da se vratimo u prošla vremena kad mladima nije bilo dopušteno da slobodno biraju bračnoga druga (to su za njih činili roditelji), niti je bila dopuštena ona ustrajnost i međusobna prisnost, tako nužna da se temeljito upoznaju, da iskušaju svoje osjećaje i svoj karakter te sazrijevaju u ljubavi. Gledajući s te točke gledanja, promjena običaja koja je uslijedila svakako je promjena na bolje, a ne na gore.

Ali, kad smo to rekli, moramo isto tako još jače naglasiti da je ono čime se danas pokušava nadomjestiti taj fetišistički kult, isto tako ako ne i više, nečovječno. Taj nadomjestak je prezir, ili još gore, ruglo kojemu je izvrgnuta čistoća i djevičanstvo mladih. Ima danas djevojaka kojima sredina u kojoj žive nameće neku vrstu osjećaja manje vrijednosti kad je u pitanju njihovo djevičanstvo, čak i onda kad su još veoma mlade. U jednoj gimnaziji podijeljen je test u kojem se od dječaka i djevojčica zahtijevalo da odgovore na pitanja: koliko seksualnih odnosa imaju, s koliko osoba, kojeg spola, kako često, uz kakve mjere opreza. Što je o sebi morao misliti jedan dječak koji je još nevin, suočen s takvim pitanjima, ako ne to da je on abnormalan? Uopće u razmatranje nije ni uzet slučaj da je netko u toj školi odlučio da neće imati nikakvih takvih veza prije ženidbe. Ne bismo željeli pretjerivati. Postoji nada da je, unatoč svemu ta pojava još ograničena samo na iskvareno i lažno emancipirano društvo. Ali, jao nama odraslima, ako mladima ne pomognemo da tu strašnu varku raskrinkaju. U tome je jednako kao i s drogom. I tu je nekome u interesu i računu da mlade gura neka učine prvi korak, da bi potom imali više mušterija i novih kupaca u nekim trgovinama koje su, na žalost, najunosnije.

Moramo to činiti iz poštovanja prema osobi, još i više i prije nego iz poštovanja prema vjeri i moralu. Taj osjećaj i kompleks manje vrijednosti što se želi stvoriti u mladima koji „čekaju“ ženidbu glupa je stvar. Čak i još gore- to je nasilje: jedan najprepredeniji oblik nasilja, često izvršeno sa strane onoga koji tvrdi da se bori protiv nasilja i za oslobođenje žene. Ono osobu lišava jedne od najvećih mogućnosti njezina života: mogućnosti da dariva svjesno i slobodno svoje biće, dušu i tijelo, onomu koji se pokaže zaista dostojnim da taj dar primi i to primi kao dar kakav on u stvari i jest, to jest kao dar razmjenjivanja u ljubavi i u posvemašnjem darivanju, dakle najozbiljnijoj stvari koja je čovjeku povjerena da je slobodno ispuni u životu, jer rođenje i umiranje- isto tako ozbiljne stvari- ne ovise o njegovoj volji.

Za to posvemašenje darivanje, pa i tjelesno. Crkva kaže da se dopušteno ne smije zbiti nego istom onda kad su oboje u stanju da prihvate svu odgovornost, uključujući i mogućnost prihvaćanja novog života, a to znači: kad je to darivanje zaista neopoziv da, a ne samo pokušaj, ili, što je još gore, igra. Crkva, k tome, za krštene nadodaje: onda kad je to darivanje posvećeno sakramentom koji ga uvršćuje u nacrt spasenja koje je obavio Krist.

To nije samo granica koju postavlja Crkva. Tu granicu postavlja riječ Božja sadržana u Sv. Pismu. To je jedna od deset Božjih zapovijedi koje je Isus došao usavršiti, a ne dokinuti: Šesto: Ne sagriješi bludno!

Rekosmo da treba pomoći mladima. Ali koja i kakva sredstva imamo za to? Prinudu i prisiljavanje sigurno ne! Treba mlade odgajati da se služe svojom slobodom, a ne odnositi im slobodu i s njom upravljati mjesto njih. Crkva za to ima samo jedno sredstvo: podsjećati na volju Božju, počevši od one najstarije od svih: Čovjek će ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu, i bit će njih dvoje samo jedno tijelo (usp. Post 2,24): tj. nakon što stvori novu obiteljsku jezgru, nakon što donese tu veliku i neopozivu odluku da će izići iz kuće svoje, kao što je to učinio Abraham sa Sarom, i zaputiti se, zajedno sa svojom ženom, prema svojoj budućnosti.

Čineći tako, Crkva vrši ono svoje proročko poslanje, o kojemu sam govorio na početku, i to ga vrši u onoj mjeri u kojoj svoj proročki „da“ ne utemeljuje koliko na prirodne, sociološke i antropološke razloge, koji zabranjuju predbračne odnose (ti se, naime, razlozi često pokažu nemoćnima da nadvladaju subjektivne razloge čak i kod vjernika), koliko na jasnu Božju volju, pozivajući na dužnost „poslušnosti vjeri“ (Rim 1,5)

PETA NEDJELJA KROZ GODINU

Čitanja: Job 7,1-4.6-7; 1 kor 9,16-19,22-23; Mk 1,29-39;

EVANGELIZACIJA I ČOVJEKOVO UNAPREĐENJE

Evo letimičnog pregleda triju današnjih čitanja. U prvom čitanju čuli smo ulomak iz Jobove jadikovke, koji možemo nazvati: jadno čovjekovo stanje. Kaže; čovjekov život je naporan rad, njegovi dani prolaze brže od tkalačkog čunka što tka platno; život je samo dašak. Ima li drugih pesimističkih definicija čovjeka. Tako Pascal kaže: „Čovjek je trstika“, a Calderon de la Barca: „Život je san“. Međutim, ova Jobova nadmašuje sve: „dašak“ je nešto što se rasprši netom se ispusti, a da ne ostavi nikakva traga. Obilježja su mu: nestalnost i kratkoća.

Prema jednodušnom mišljenju, današnji ulomak evanđelja jest vjerni izvještaj (preuzet iz pričanja Petrova, u čijoj su se kući ti događaji, jednim dijelom, zbivali) o jednom Isusovom danu, za vrijeme njegova prvog nastupanja u Galileji. Iz toga izvještaja zaključujemo da se Isusov dan, redovito, sastojao u nizu brige za bolesnike, molitve i propovijedanja Kraljevstva. Doista, evanđeoski ulomak govori nam ne samo o ozdravljenjima koja je Isus učinio nego i o njegovoj molitvi prije zore, na samotnom mjestu, i o njegovom propovijedanju po okolnim selima. Poslužimo li se današnjim jezikom, mogli bismo reći da nam ovo evanđelje govori o evangelizaciji i o promociji čovjeka, tj. o njegovu unapređenju.

Odras te povezanosti između čovjekova unapređenja i evangelizacije moći ćemo vidjeti u samoj pripovijesti današnjeg evanđelja, kao, uostalom, i na mnogim drugim stranicama evanđelja: Isus liječi bolesne, a ujedno i propovijeda Kraljevstvo; umnaža materijalni kruh, a obećava i kruh s neba (usp. Iv 6); unapređuje evangelizirajući, a evangelizira unapređujući. Izbavljenje od bolesti i gladi pretpostavka je i znak dubljeg i posvemašnjeg spašenja koje se ostvaruje u vjerovanju evanđelju. Evanđelje upotrebljava istu riječ (sozo) da označi tjelesno ozdravljenje (sanare) i da označi oslobođenje duše (salvare). Krist- i jedino on- može čovjeka učiniti „zdravim i spašenim“. U ovom životu početno, kao znak obećanja i nade (Rim 8, 23; nadom spašeni), a u vječnom životu potpuno i konačno.

Tema „Evangelizacija i čovjekovo unapređenje“ ne iscrpljuje se u tome da se, na neki statični način, označi njihov uzajamni odnos. Radi se o tome da se u životnoj praksi vidi što dinamički

jedna stvar znači za drugu: napose, što evanđelje znači za čovjekovo unapređenje i Kristovo djelovanje za djelovanje Crkve. „Kristovo djelo otkupljenja samo po sebi ide za spasom ljudi, no u isti mah obuhvaća i izgradnju sveukupnoga vremenitog reda. Odatle je misija Crkve ne samo ljudima donositi vijest o Kristu i njegovu milost nego također prožeti i usavršiti vremeniti red evanđeoskim duhom“ (Apostolicam actuositatem, 5).

Evangelizacija - tj. navještaj Božjega kraljevstva koje dolazi - može na dva načina djelovati kao kvasac za poboljšanje društvenih struktura i kvalitet čovjekovog života: a) po temeljitoj kritici; b) po korjenitom imperativu.

S prvim načinom, evanđelje - npr. evanđelje o blaženstvima - stavlja u krizu i pod znak pitanja svako političko i društveno ustrojstvo u svijetu, raskrinkavajući nepravde i „dokazujući svijetu zabludu s obzirom na grijeh“ (usp. Iv 16,8), i to ne samo onako općenito nego i u pojedinim konkretnim točkama koje se tiču ljudskih odnosa. S korjenitim imperativom- koji se, praktično, poistovjećuje s onom „Ljubi svoga bližnjega kao samoga sebe“- postavlja se apsolutno temeljno načelo koje se, u svjetlu novoga značenja pojma „bližnji“ (usp. Prispodobu o Samaritanacu), uvijek rješava u prilog onomu koji je potrebniji i zato u prilog jednakosti i ljudske solidarnosti.

Na tom se imperativu velikim dijelom temelji aktualnost i univerzalnost evanđelja ciljevima čovjekova unapređenja. Ljubav prema bližnjemu nije vezana uz neki posebni tip povijesnoga ostvarenja. Ako se u prošlosti ta ljubav, u nekom društvenom kontekstu, ispoljavala kroz dobrotvornost, u dvorenju (bolesnih i slabih) i u dragovoljnom dijeljenju dobara („vježbanje u karitativnom djelovanju“), to ne znači da je to i jedino moguće povijesno ostvarenje evanđelja. Danas bi ono moglo imati različite oblike čovjekova unapređenja, oblike koji više odgovaraju poimanju društveno-ekonomskih mehanizama, dopuštajući nam da u korijenu napadamo samog proizvođača tolikih društvenih zala, a to je egoizam s njegovom logikom jačega.

Socijalni poticaj evanđelja nije milostinja u sebi i kao takva (kao što je to u Kuranu), nego je to ljubav prema bližnjemu. Ona je glavni i uvijek aktualni pokretač. To primjenjivati, znači svaki put raditi na pravom i istinskom čovjekovom unapređenju, ne samo s obzirom na onoga koji prima nego i na onoga koji daje, jer ljudi postaju još veći ljudi u onoj mjeri u kojoj i druge pomažu da to budu.

Drugi vatikanski sabor na poseban način upravlja laicima riječ o čovjekovom unapređenju (usp. Dekret o apostolatu laika), a svećenicima riječ o evangelizaciji. Ali, mora postojati i jedna točka susreta u kojoj rad na čovjekovu unapređenju sa strane laika, po njegovu svjedočenju vjere, postaje navještaj Kraljevstva, a navještaj Kraljevstva, sa strane svećenika, postaje rad na čovjekovu unapređenju (Pavao u drugom čitanju kaže: Da propovijedajući pružam evanđelje besplatno; nejakima bijah nejak, da nejaka steknem; sa siromasima bijah siromah!).

Što se nadamo postići s ovim našim evanđeoskim naporom za čovjekovo unapređenje? Zar možda to da čovjekov život na zemlji više ne bude „naporan rad“ i „dašak“, nego, kako se običaje reći, raskošje i obilje? Ne!

Želimo samo zasvjedočiti da „život nije, dakako, određen da za mnoge bude teret, a za neke praznik i blagdan, nego za sve obveze za koju će svatko polagati račun“ (A. Manzoni, *I promessi sposi*, gl.22).

Uostalom, nemojmo zaboraviti da je u evanđelju napisano a na to nas podsjeća i pričešna pjesma ove mise: Blago onima koji tuguju, jer će se utješiti!

ŠESTA NEDJELJA KROZ GODINU

Čitanja: Lev 13,1-2,44-46; 1 Kor 10,31-11,1; Mk 1,40-45

„AKO HOĆEŠ, MOŽEŠ ME OČISTITI!“

Između dva prizora što su ih opisala današnje prvo čitanje i evanđelje postoji znatna opreka. U prvom čitanju vidjeli smo kako se Mojsijev zakon ponašao prema nesretniku kojega je udarila guba. To su propisi koju zastrašuju: nesretnik se morao udaljiti iz društva, živjeti „izvan tabora“ i vikati: „Nečist“ nečist“, da mu se nitko ne bi približio. Društvo se brani od gubavca, umjesto da gubavca pomogne. U evanđelju vidimo kako se pred gubavcem ponaša Isus: ganuo se, pruža ruku, dotiče se gubavca i ozdravlja ga. Sve se to događa u vrijeme kad je vladalo opće uvjerenje da je dotaknuti gubavca značilo isto što i izložiti se sigurnoj zarazi, okruženju; značilo je postati nečist s nečistim i isključiti se čak iz bogoštovlja.

To, naoko nemilosrdno, ponašanje Mojsijeve zakona nadahnjivala je briga za Božju svetost i svetost njegova naroda. Naime,

ništa nečisto i pokvareno ne smije okaljati tu svetost; sve ono što je vezano uz smrt treba držati daleko od Boga života. A guba je bila pojam za pokvaru, nečistoću, počelo raspadanje i smrti. Radi se o poimanju svetosti kojoj je bitni element izvanjska i obredna čistoća. Prije negoli su proroci energično reagirali, ona je više nešto što spada na higijenu negoli na savjest. Isus obara baš takvo poimanje svetosti i čistoće, vraćajući te stvari na njihov pravi korijen, a to je čovjekova nakana: ne okalja čovjeka ni ono što on dotakne, niti ono što na usta ulazi, nego ono što čovjek misli, ono što izlazi iz njegova srca (usp. Mt 15,11 sl.).

Za ljude Staroga zavjeta i Isusova vremena guba je bila usko vezana uz ideju o grijehu, bila je smatrana vanjskom slikom, znakom i posljedicom grijeha. Što zakon može učiniti protiv grijeha? Ništa, kaže Pavao!

Može ga samo otkriti i na nj upozoriti kao na čin, ali ga ne može oduzimati (usp. Rim 7). Eto zašto se Mojsijev zakon ograničavao samo na to da se gubavca unese u popis, i da ga udalji iz zajednice i ništa više. U poučnoj priči o milosrdnom Samaritanu taj Mojsijev zakon simbolizira onaj levit koji prolazi uz čovjeka koji umire na putu što vodi iz Jeruzalema u Jerihon, opazi ga, zaobiđe i prođe (usp. Lk 10,32).

Ali Isus zakon nadvladava milosrđem: zakon bi dan po Mojsiju, a po Isusu Kristu dođe milost i istina (usp. Iv 1,17). On liječi gubu, tj. otpušta grijeha i iscjeljuje čovjeka: on je dobri samaritanac koji ne zaobilazi ranjenoga, nego se zaustavlja, sažaljuje se nad njim, stavlja ga na svoje kljuse i preuzima za njega brigu (usp. Lk 10,34 sl.). To je već sasvim druga stvar!

Isus je i danas taj dobri samaritanac. On je i danas onaj koji kaže: Hoću, ozdravi! To je osjetila prva zajednica koja nam je i predala današnju pripovijest: Isus spašava od zla i na sebe preuzimlje naše bolesti i naše patnje (usp. Iz 53,4= Mt 8,17; 1 Pt 2,24; 1 Iv 3,5). On ponekada izbavlja i od fizičkoga zla i smrti, i to čini da bismo znali da je on kadar spasiti nas i iz jačega i dubljeg zla, a to je grijeh: Ali neka znadete da Sin čovječji ima vlast na zemlji opraštati grijeha: Ustani - reče tada uzetome - i hajde svojoj kući. On ustade i ode svojoj kući (Mt 9,6-7).

Međutim, ima i još jedan bitni dio ulomka iz evanđelja koji je sve do sada ostao izvan naše pažnje. Onaj čovjek „dođe k Isusu“, baci se pred njim na koljena i zamoli ga: ako hoćeš, možeš me ozdraviti! Možda je u onoj okolini bilo i mnogo drugih gubavaca, ali su se stidjeli pokazati. Ovaj je svladao stid i ukorijenje-

ni strah da će prekršiti zakon, makar i nepravedni. Znao je da su svi na njega upirali prstom kao na grešnika, jer se govorilo da je guba drugo ime za grijeh i njegova posljedica. Zato se i učinilo kao da je ovaj svima došao priznati svoj grijeh i obaviti neku vrstu javne ispovijedi. Jednog je dana Isus rekao: Mnogi gubavci bijahu u Izraelu u vrijeme proroka Elizeja, ali nijedan se od njih ne očisti osim Sirijca Naamana (1k 4,27). A ovaj ozdravi, jer je to tražio, jer se zaputio i vjerovao u Gospodinovu moć, jer se ponizio pristajanjem da se ide oprati u Jordanu (usp. 2 Kr 5,14). Smisao svega što je ovaj učinio protumačio je Isus u poučnoj priči o izgubljenom sinu, kad je rekao da je došao k ocu, pao pred njim na koljena i povikao: Oče, sagriješio sam! (Lk 15,21).

Sada smo već shvatili što od nas traži današnje evanđelje: da se priznamo grešnicima, ispovijedimo svoje grijehe, zamolimo Isusa da nas ozdravi i očisti. Operi me Gospodine, i bit ću bjelji od snijega... Bezakonje svoje priznajem... učinio sam što je zlo pred tobom (usp. Ps 51,5 sl.). Sve su to riječi koje već tri tisuće godina- od dana kad je David počinio svoj veliki grijeh- služe da se izrazi onaj istinski čovjekov religiozni i ljudski osjećaj što se zove kajanje.

Mi danas moramo svladati tešku prepreku da bismo te riječi mogli ponavljati onako iskreno kao David. Suvremena kultura pokušava nas uvjeriti da je pogrešno priznavati se grešnicima, sebi stvarati komplekse grešnosti; da moramo prekinuti udaranje u prsa; da je ono što mi nazivamo grijehom - kad se radi o seksu - samo tabu; da su to samo uvjetovanosti i zabrane još iz vremena našega djetinjstva; da za to ne moramo ići Kristu nego, radije, psihoanalitičaru, ili svoje tegobe iznesimo u nekoj rubrici „Pisma uredniku“ što se čitaju u tjednicima, osobito onima za žene. Pred grijehom više ne dršćemo, nego mu ponekada i mi kršćani pakosno namigujemo, kao da se radi o nekom dječaćiću s kojim se šalimo. I zaista je strahovito opala ta svijest o pokori, osobito sakramentalnoj pokori, tj. ispovijedi.

Što nam je činiti? Sigurno ne samo to da se ljutimo na suvremenu kulturu, ili na psihoanalizu, koja, kad je ozbiljna (veoma često, na žalost to nije!), mora odigrati svoju važnu ulogu u pomaganju ljudima u vremenu iskrivljene i oboljele psihologije kao što je ova naša. Naprotiv, moramo sve više proučavati autentično biblijsko značenje svijesti o grijehu i traženja oproštenja. Te stvari sačinjavaju dio najzdravije čovjekove psihologije, jer nema ništa „lažnijega“ od nadčovjeka koji nije kadar priznati i sebi pripisati i najmanju krivicu. Jaki, svjesni i poštenu čovjek

zna da je zaista grešnik, da se vara, da mu je potrebito oprostene; zna da je „čovjeku svojstveno da pogriješi“. Onaj čovjek koji tako čini u istini je, a ne u laži. Nitko ne isključuje da su na tom području moguće i nervoze, ali se one ispoljavaju sa sasvim drugim obilježjima nego li su obilježja hrabre samokritike i snage u traženju oprostjenja, sposobnosti da se čovjek pridigne kako bi nanovo započeo. A to je već sasvim oprečno što se razumijeva pod nervozom ili stavom čovjeka mekušca.

Mi ćemo pred našim Bogom biti u istini tek onda kad budemo spremni priznati svoje grijehe. Oholicu i farizeja Bog drži na razmaku; pušta ga da ostane u svojim grijesima: Došao sam spasiti grešnike (Pjesma prije evanđelja), tj. one koji se smatraju takvima.

Potražimo stoga radost u polaženju k Bogu da mu u poniznosti kažemo: Oče, sagriješio sam! Ako hoćeš, možeš me ozdraviti! Dajmo značenje onomu što govorimo na početku mise: „Braćo, priznajmo svoje grijehe... Ispovijedam se Bogu da sagriješih mnogo“ i, na pričesti, „Gospodine, nisam dostojan“.